

Романів Р.В.,
к.е.н, доцент кафедри біліу у виробничій сфері,
Тернопільський національний економічний університет

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СУДЖЕННЯ В УМОВАХ ВИНИКНЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКИХ РИЗИКІВ

Невизначеність виступає середовищем появи ризику, тому зростання невизначеності може сприяти ще більшому ризику. Можна стверджувати, що між невизначеністю і ризиком існує причинно-наслідковий зв'язок нелінійного типу. В умовах невизначеності розрахунки і знання замінюються оцінками і думками, на основі яких формуються дії. Однак невизначена ситуація не обов'язково створює ризик. Ризикова ситуація створюється стосовно тих чи інших індивідуумів, які приймають рішення, тільки тоді, коли можливі майбутні події будуть впливати на результати прийнятих ними рішень.

Суб'єктивні причини виникнення господарського ризику пов'язані з тим, що ризик завжди реалізується через суб'єкта-особи, яка приймає рішення (ОПР). Саме ОПР аналізує ситуацію, формує множину можливих варіантів наслідків, оцінює імовірність їх здійснення і робить альтернативний вибір з цієї множини. Розглядаючи різні варіанти здійснення управлінських рішень ОПР робить прогноз про те, як будуть себе поводити ті чи інші елементи господарської системи в майбутньому, як будуть себе поводити інші учасники господарських відносин.

Професійні ризики в процесах інтерпретації фактів бухгалтерським персоналом виникають на різних етапах обробки облікової інформації, зокрема, на етапі здійснення оцінки та вимірювання та реєстрації даних, перетворення їх в бухгалтерську інформацію, передача такої інформації для інтерпретації фактів господарського життя управлінського персоналу та формування облікової і нефінансової звітності. В зв'язку з цим І.М. Вигівська виділяє об'єкти та суб'єкти бухгалтерського ризику. До об'єктів професійного ризику бухгалтера відноситься процес організації та ведення бухгалтерського обліку, який в свою чергу, включає процес документування господарських операцій; формування облікової політики підприємства (прийняття участі бухгалтера у розробці Наказу про облікову політику, виборі методів обліку). Суб'єктами бухгалтерського ризику є, безпосередньо, обліковий персонал в особі головного бухгалтера, його заступників та рядових працівників [1, с. 41]. На нашу думку, перелік об'єктів бухгалтерського ризику є значно ширшим і не обмежується лише внутрішніми процесами на підприємстві. Зовнішнє середовище теж

сприяє появі таких ризиків. Так, наприклад, відповідність вітчизняної нормативно-правової бази міжнародним стандартам також є об'єктом бухгалтерського ризику. До суб'єктів бухгалтерського ризику в повній мірі слід віднести служби внутрішнього контролю, які безпосередньо впливають на ступінь такого ризику.

На думку С.В. Панкової і Є.В. Саталкіної невизначеність ситуації, з якими на практиці зіштовхується спеціаліст, визначені їх залежністю від множини різних чинників (зміни в бухгалтерському та податковому законодавстві, стратегічних та тактичних напрямків розвитку організації, асиметрією інформації, тощо). Таким чином бухгалтерські ризики породжують необхідність застосування професійного судження бухгалтера при розгляді різних ситуацій [2, с. 12].

Формування професійного судження в умовах невизначеності на основі принципів, закладених в основу системи бухгалтерського обліку та звітності, обумовлено концепцією МСФЗ. Термін «framework», який часто використовується в Концепції підготовки та представлення фінансової звітності за стандартами МСФЗ, трактується як набір принципів та правил, призначених для вироблення професійного судження.

Стосовно професійного судження бухгалтерські ризики виникають:

- у відношенні облікової політики (формування положень облікової політики без врахування особливостей фінансово-господарської діяльності та її масштабів, відсутність положень, які повинні були б регулювати спірні ділянки облікової роботи, протиріччя положень обліковій практиці);

- у відношенні об'єктів обліку (документальне оформлення та визначення одиниць обліку, класифікація об'єктів, способи оцінки, адаптація типової методики відображення інформації про об'єкти обліку на рахунках другого та третього порядку, тощо);

- у відношенні принципів обліку (реалізація допущень послідовності застосування облікової політики, правомірність та логічність застосування принципу обачності при формуванні статей звітності);

- у відношенні кількісних показників звітності (вибір одиниці виміру, визначення суттєвості показників);

- у відношенні якісних характеристик звітності (формування достовірної та корисної інформації, необхідної для прийняття ефективних управлінських рішень).

На жаль, поки що професійне судження, як дієвий інструмент оптимальної обробки та оцінки економічної інформації реалізований лише в аудиторському середовищі. На сьогодні проблема практичного застосування професійного судження бухгалтера полягає у нерозвиненості даної категорії на

законодавчому, теоретичному та методичному рівні, недостатній кваліфікації облікових працівників та відсутності її реального підвищення. Такий стан речей значно знижує цінність інформації, яка продукується бухгалтерською службою.

Література

1. Вигівська І.М. Сутність і класифікація професійних ризиків облікового персоналу / І.М. Вигівська // Вісник ЖДТУ. – 2010. – №4. – С.40-43.

2. Панкова С.В. Профессиональное суждение бухгалтера: неопределенности, риски и этические требования / С.В. Панкова, Е.В. Саталкина // Международный бухгалтерский учет. – 2013. – № 27. – С. 10-17.

УДК 657

Саченко С.І.,

к.е.н., доцент кафедри аудиту, ревізії та аналізу,
Тернопільський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ЗА ВИРОБНИЧИМИ ПРОЦЕСАМИ

В сучасних умовах господарювання основним суб'єктом контролю за діяльністю підприємства є власник. Саме він володіє необхідними повноваженнями щодо формування та використання капіталу, результатів діяльності, і тому ставить перед собою важливу мету – збереження власності. І допомагає йому в цьому контроль, як одна із функцій управління. На основі інформації одержаної під час контролю керівництво підприємства отримує дані про результат функціонування керованого об'єкта, адже він постійно перебуває під впливом факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, об'єктивних і суб'єктивних факторів (посилення конкурентної боротьби, зміни законодавчих і нормативно-правових актів, ринкової кон'юнктури, організаційно-технічного рівня виробництва, кадрового складу і т.п.). Це дозволяє менеджменту адекватного реагування на нову ситуацію, приймати обґрунтовані управлінські рішення спрямовані на закріплення позитивних тенденцій, або усунути причини негативних, створити належні умови для реалізації стратегії розвитку.

Система контролю виробничих процесів призначена для оцінки ефективності виконання всіх етапів циклу створення та реалізації продукції з метою забезпечення її конкурентоспроможності на ринку. Вона повинна сприяти виготовленню продукції такого рівня якості, який задовольнятиме споживача, вимагатиме мінімальних витрат і даватиме змогу виконувати зобов'язання у встановлені терміни [3].